Jolsvai András

Szoba kiadó

41.

– Elégedett vagy az életeddel?

– Nem szeretnél változtatni rajta?

– Mennyi pénzre lenne szükséged, hogy úgy érezd, rendben vannak körülötted a dolgok?

Rozi a nagyszobai tükör előtt állt, és egy kis füzetből olvasta föl ezeket a mondatokat. A füzetet Dévai Kingától kapta előző nap, amikor kiderült, hogy még egyetlen embert sem sikerült bekötnie a hálózatba. Pedig már próbálkozott öt vagy hat helyen, a szomszédasszonyánál, az unokanővérénél és a gyerekei egykori óvónőjénél, például, de csak szánakozó pillantásokat és néhány tubus megvásárlását tudta bezsebelni. Sokkal határozottabbnak, sokkal elszántabbnak kellene lenned, korholta Dévai Kinga, ezúttal nem kollegaként, barátként, hanem felsőbb kapcsolatként, és előhúzta ezt a sillabuszt, amelynek útmutatásával Roziból igazi networképítő válhat. Rozi sok mindenre vágyott ugyan, igaz, arra nem, hogy mielőbb igazi networképítő váljon belőle, de már futott a pénze után: jelképesen és valóságosan is. Így aztán ezen a reggelen ott állt a tükör előtt, hibátlan sminkkel és kiskosztümben, és egyre határozottabb mondatokal, egyre nagyobb gesztusokkal igyekezett rábeszélni magát a csatlakozásra.

Délután, amikor a Tellér Katit próbálta csőbe húzni, már nem ment ilyen daliásan. A Tellér Kati szépen megvárta, míg végigmondja az egész füzetet, válaszolt is egy-egy szóval a feltett kérdésekre, közben unottan kibámult az ablakon, hűlő kávéját kavargatva, majd a leghatározottabban kijelentette, nem. Nem olyan a helyzet manapság, hogy ilyesmire gondolhatnának. Többet nem mondott a Tellér Kati, de nem is kellett mondania, hiszen Rozi jól tudta, hogy a Kati mostanáig oroszt tanított a Ságváriban, a férje, aki szintén Béla, de nem úgy, ő meg agitprop titkár volt a kerületi pártbizottságon: Kati gyorsított angoltanfolyamra járt éppen, mert csak akkor maradhat az iskolában, ha őszig meglesz a középfokúja, Béla pedig megpróbál elhelyezkedni tornatanárként, hiszen az az eredeti végzettsége. (Igaz, eddig egyetlen órát sem tanított, már a főiskola alatt beszippantotta őt a mozgalom.) A Tellér Katival a játszótéren ismerkedett meg a Rozi, ott barátkoztak össze, aztán ez a barátság kiterjeszkedett a gyerekekre és a férjekre is, egy időben gyakran megfordultak egymásnál, és csináltak együtt mindenféle egyéb programokat, egyszer még egy jugó körutat is, mely egy tengerparti campingben végződött. Mostanában

ritkán találkoztak már, de néha azért telefonoztak egymásnak, tudtak egymásról és barátként tartották számon a másikat.

Na, most már a barátságnak is vége, gondolta szomorúan Rozi, úgy fognak kerülni, mint a leprásokat. Kati a búcsúzásnál mindenesetre azt javasolta, hogy majd beszéljenek, ám az ajtóban még elhelyezett egy kérdést.

– Igaz, hogy váltok?

– Hát ezt ki mondta?

– Szóval igaz.

Rozi kicsit erőltetett mosollyal biztosította a barátnőjét, hogy szó sincs ilyesmiről, és hogy a Béla (mármint az ő Bélája) lenne a legjobban meglepve, ha ilyesmi a fülébe jutna.

Ez nem hiányzott, baktatott hazafelé az asszony, kezében a bemutatócsomaggal, melyből a mai napon semmit sem tudott eladni. Még a vonaljegyre valót se kereste meg.

Ahogy a következő napon meg a következő héten sem. Egy hónap után megmondta a Dévainak, hogy rá a továbbiakban ne számítson máshogy, csak vevőként. Kinga nem is rejtette véka alá csalódottságát.

– Na, azzal kinn vagyok az összes vizekből.

A Happy life-tól való könnyes búcsú után néhány nappal megjelent egy hirdetés az Expressben, hogy egy megbízható svájci vállalkozás újszerű lexikon készítéséhez toboroz munkatársakat. Rozi felhívta a megadott számot, meglepetésére fel is vették, és indulásként egyetlen fillért se kellett befizetnie. Sőt, felírták az adatait, és azt mondták, rövidesen értesítik. Rozi egy lyukas garast nem adott volna ezért, pedig vagy tíz nap múlva kapott egy táviratot, hogy hétfőn tízkor legyen a Szakasits kistermében, ott lesz a bemutatkozás.

Voltak vagy hatvanan–hetvenen. Jobbára középkorúak, nők-férfiak vegyesen, egykori szövőnők, bányászok, katonatisztek, hivatalnokok és alsószintű káderek, a rendszerváltás rövidtávú vesztesei. Ez az az egyre növekvő tömeg, mely ekkoriban minden toborzáson megjelenik, a gombatermesztéstől a csodapaplan árulásáig, s melynek férfi kontingenséből a következő években jobbára őrző-védő lesz, de ezt most még nem tudja. Tíz perccel a meghirdetett kezdési időpont után egy minden irányban műanyag alvóbaba (életkorát megannyi szépészeti beavatkozás tette felismerhetetlenné) pattant a mikrofonhoz, és sikongva köszöntötte a jelenlévőket, biztosítva a hallgatóságot, hogy aki ebben a projektben részt vesz, az megfogta az isten lábát: nincs fizetési plafon, a határ a csillagos ég. Követőleg egy könyvelőszerű alak lépett föl, tőle azért meg lehetett tudni, hogy nemcsak fizetési plafon nincs, hanem fizetés se, a

bedolgozók a sikeresen beszervezett cégek után kapnak részesedést, szerződés alapján. Akinek van már bétéje, káeftéje, az jobban jár, mert nem kell annyit levonni a járandóságából, akinek nincs, az minél előbb alapítson egyet. Aztán egy gúnárszerű férfi jött, suttogó mondatai lassan szivárogtak végig a tömegen (mit mondott? mit mondott?), ő a doktor Henky, mondta szomorúan, ami már a második sorban doktor Senkinek hallatszott, és kivívta a jelenlévők tetszését. Hús a húsunkból, vér a vérünkből, gondolhatták, voltaképpen tévesen. Doktor Henky elmondta, hogy egyfajta cégjegyzék és telefonkönyv készül itt külföldi mintára, a feladat az, hogy a munkatársak végiglátogassák a számukra kijelölt terület valamennyi termelő egységét a multicégektől a kényszervállalkozásokig, és készítsenek róluk egy informatív adatbankot. Persze, a cégeknek fizetniük kell azért, hogy bekerülhessenek ebbe a vállalati Who is Who-ba, de ez elemi érdekük lesz: mostantól ebből a könyvből fog mindenki informálódni, s aki nincs benne, az nincs.

– Önöknek tehát ügynököknek és szerkesztőknek kell lenniük egyszerre. Aki többet fizet, nagyobb felületet vásárol, és azt a felületet kell önöknek kitölteniük megfelelő szöveggel, miután rábeszélték a céget a költésre.

– Vigéc Nagybányai Horthy Miklós vagyok – mormolta maga elé egy férfi Rozi mellett, akinek a hajába égett vékony csík elárulta, hogy nemrégiben még tányérsapkát viselt. Az asszony elismerően rámosolygott. A bevezető után többen kérdéseket kívántak feltenni, de erre nem volt mód. A jelenlevőket a kistermekbe terelték, és megkezdődött a felvételi. Előbb egy helyesírási feladatsort kellett megoldani, aztán egy műveltségi tesztet: mindkettő színvonala az általános iskola második osztályának magasságát célozta. Aztán elbocsátották őket, azzal, hogy rövidesen kapnak majd egy hivatalos értesítést. És így is lett. Három nap múltán Rozinak újabb távirata érkezett (a postás már kezdett aggódni), amelyben örömmel tudatták vele, hogy a Swiss Books Ltd. teljes jogú munkatársa lett. Haladéktalanul keresse fel a cég központját (Sas utca 5.), hogy átvegye igazolványát és körzetét.

Hol a mocsárban van az a Sas utca? – kérdezte Rozi magától, és elővette a Budapest-térképét. De az nem segített: nyolcvannyolcban nyomtatták.

42.

A Haggard-regény hasznának teljes eltűnése után Rió kénytelen volt bizonyos óvintézkedéseket foganatosítani. Nyittatott mindenekelőtt egy

alszámlát az ótépénél, amelyhez Sebeshegyi Kálmán egyedül nem férhetett hozzá. Aztán aláíratott egy kötelezvényt a betegségéből még csak lábadozó igazgatóval az eddig esetleges elmaradt befizetések perfektuálására. (Igaz, azt már Zátony András is jól tudta, hogy Sebeshegyi Kálmán mindent aláír szemrebbenés nélkül, ha érdekei azt diktálják, de ettől még korántsem biztos, hogy ennek megfelelőn jár-e el aztán.) Rió nagyon elégedett volt a kicsikart eredményekkel, de attól azért óvakodott, hogy utánanézzen, tényleg így történt-e. Hiba volt: igaz, azt csak harminc év múltán tudta meg, hogy a Pagát egyetlen fillért sem fizetett utána a társadalombiztosításnak, így aztán a Pagátnál töltött – íróilag kétségkívül hasznos – idő a nyugdíjába nem számított bele, de azt, hogy a főnöke semmit nem utalt anno a pécsi nyomdának se, már a kilencvenes évek közepén megtudhatta: akkor hallgatta ki ugyanis a rendőrség a nyomda feljelentése nyomán. Igaz, kérdezni tanúként kérdezték, de a nyomozás lezárásáról tudósító hivatalos iratot már gyanúsítottként kézbesítették neki: bizonyítékok hiányában felmentették. Zátony András sokáig őrizte aztán ezt a papírt, Pagát-béli tevékenységének sokat mondó relikviáját.

A Hull-regény három hét után megjelent, sok dolog nem volt vele aztán, Lajos Feri, ahogy ígérte, megvette az egészet privilégbe – Rió óvatosságból csak húszezer példányt nyomtattatott, ha lesz igény, lesz utánnyomás is –, a feltörekvő ifjú nagykereskedő már nem is jelent meg személyesen a Damjanich utcában, csak a spannját küldte, egy még nála is pelyhesebb állú komolykodó emberpalántát, talpig zöld nejlonöltönyben (ez meg már az elemiből maradhatott ki, mélázott Rió), aki végtelen tisztelettel ejtette ki a gazdája nevét, a Lajos igazgató úr azt üzeni, a Lajos igazgató úr úgy határozott, a Lajos igazgató úr azzal bízott meg, így, és a szerződés aláírásakor úgy megszorította a Zátony András kezét, hogy Rió olyasféle csillagokat látott, mint a cseh vitéz Aranynál a Nyulak-szigetén. (Szerintem ezt külön gyakorolják, gondolta később bosszankodva.)

Akárhogy is, a dolgok szinte jól álltak, odafönt vihar helyetti csönd volt, Sebeshegyi kevesebbet telefonált, és többet ivott, ajtaján csak a szél juthatott át, Fácianegra (ez lett a derék verőember helyi elnevezése) még önmagát se szívesen engedte be hozzá. A vezérelnök időnként bepattant (helyesen becsoszogott) sötétített ablakú Merdzsójába, ilyenkor megkérte az öccsét, vezessen, az anyósülés a Fáciáé lett, ő maga hátul foglalt helyet, de indulni csak akkor volt szabad, ha megbizonyosodott az ajtózár működéséről. „jöttünk, mentünk!" – válaszolta Lőrinc, ha a helyben maradók megkérdezték, mégis, merre jártak. Rió nem kérdezett, Rió már régen tudta, jobb, ha minél kevesebb dologról értesül itt.

Viszont így, hogy egy kis levegőhöz, meg egy kis pénzhez jutott, elhatározta, hogy kiadja a Zsíros bácsi regényét. A Zsíros bácsi rögtön az első héten megjelent a kéziratával, és amikor kiderült, hogy nem dobják ki azonnal (kinek kell manapság egy hetven éves kezdő?), örömében átlag kétnaponta tiszteletét tette a cégnél. És ha már megjelent, hozott ezt-azt, banánt, narancsot, almát, bort, akármit, de sosem jött üres kézzel. Aztán leült, és elkezdett mesélni. A Zsíros bácsi a húszas években volt gyerek, a harmincasokban ifjú, és aztán már nem is történt vele semmi különös, csak olyan átlagos dolgok, mint a háború, a hadifogság, a kitelepítés – apja vezérigazgató volt a MÁV-nál a Horthy-érában, és rábizonyították, hogy ő vezette be a jobboldali közlekedést a vasútnál! –, a visszatelepítés, könyvelői tanfolyam, házasság, válás, effélék. A Zsiros bácsi élete utolsó öt évtizedét két perc alatt össze tudta foglalni, de az első kettőről köteteket tudott volna mesélni. Mit volna! Mesélt is, kulturált, bár kissé ódonat stílusban, és rögtön három kötetben. Egy kisgyermek eszmélésének, magára találásának és első szerelmének történetét beszélte el, részlet-gazdag környezetrajzzal. Rió ebbe a környezetbe szeretett bele először, abba az anyaggazdagságba, ahogy a Zsíros bácsi megjeleníti a hajdani Podmaniczky utca környékét, a húszas-harmincas évek világát. A Zsíros bácsi minden boltra, minden villamosra, minden kockakőre emlékezett, pedig, állítása szerint, nem is vezetett naplót annak idején. Ez a csodás memória megérdemel egy könyvet, határozta el Zátony András, és amit ő elhatározott, az úgy is lett. (Vagy nem.)

Zsiros bácsival madarat lehetett volna fogatni, amikor megtudta, hogy nemsokára nyomtatásban láthatja a nevét. Akkor aztán teljesen be-költözött a Pagátba, maga sütötte tortákkal traktálta a helyieket (mint a magányos férfiak többsége – vagy kisebbsége, erről nincs megbízható adat – Zsíros bácsi is remekül tudott sütni, főzni), és megállás nélkül mesélt. A kiadó munkatársai, mi mást is tehettek volna, örökbe fogadták a Zsíros bácsit, akiről kiderült, hogy korábban meg se fordult a fejében az írás, csak mikor nyugdíjba ment, és rászakadt az a temérdek szabadidő, csak akkor kezdett írni, igaz, azóta se hagyta abba. A Zsíros bácsinak több ötlete volt, mint a Balzacnak fénykorában, pedig neki se kellett a szomszédba menni a témákért. A Zsíros bácsit a pagátosok szépen beosztották maguk között, Riónak jutott a kézirat szerkesztése (az se volt aprómunka, a szöveg felét ki kellett húzni, másik felét átalakítani, de a Zsíros bácsi eszményi szerző volt, mindennel egyetértett, mindennel elégedett volt, és minden jól irányzott kettőspontért földig hajolt megtiszteltetésében), Lőrincnek a logisztika, Klárinak a gasztronómia. Azaz a férfi hallgatta a hajdani közlekedési viszonyokról szóló sagákat, az asszony pedig a Zsíros bácsi

anyukájának (a Zsíros néninek) soha meg nem írt szakácskönyvével ismerkedhetett.

Amikor a Zsíros bácsi kezébe vette első művének nyomdaillatú példányát, kis híja volt, hogy mentőt kelljen hívni hozzá. Mindenkit összecsókolt, aki szembejött vele, keresztültáncolt a termen, és felkérte Klárit egy mezőségi frissre. Még a Facianegra is elmosolyodott, amikor ezt az örömöt látta, pedig nála ez addig elképzelhetetlen volt. Klausz Péter igazán odatette magát a könyv tervezéskor, Zsíros bácsi neki is a nyakába ugrott, és hüppögve azt súgta a fülébe, köszönöm, Péter, ez eddig a legszebb könyvem, büszke lehetsz rá.

Büszkének büszke volt mindenki, de a pénztárgép nemigen csengetett a Zsíros bácsi könyve láttán. Lajos Feri tüntetőleg távol maradt, Lőrincnek a legnagyobb erőfeszítésébe került, hogy néhány frekventáltabb helyre – Írók Boltja, Lítea, ilyenek – elsózzon néhány példányt, azokat is bizományba.

Rió el is határozta, hogy a következő lépés a Vasalógyáros lesz – ahogy Karinthy után csúfolták Ohnet egykori világsikerét –, hiába, na, ilyen ez a kapitalizmus, egyet az ultizóknak, egyet a betlizőknek.

De a jókedvüket azon a napon semmi sem tudta beárnyékolni.

Amikor, késő délután, Lőrinc hazaszállította Zsíros bácsit a tiszteletpéldányokkal, és Rió kettesben maradt Klárival, az asszony elmosogatta a buli maradványát, rendet tett maga körül, aztán leült az íróasztalához és azt kérdezte.

– Hát a te regényedet mikor adjuk ki?

– Azt még meg kéne írni elébb.

– Megvan az már írva, legfeljebb a vége hiányzik.

– Hát ezt meg honnan tudod?

Klári elmosolyodott.

– Az ember lánya olvas ezt-azt.

Na, most a Zátony András on volt a mosolygás sora. Tudniillik ahol ez az információ olvasható volt, az a Playboy című magazin első magyarországi száma, mely néhány hónapja jelent meg a hazai piacon. A magyar verzió szerkesztői igyekeztek magas kulturális értékként pozícionálni a portékájukat, így győzve le a prüdéria ellenállását, a lengén öltözött hölgyek mellé tehát igazán magas irodalmat kínáltak, a legkiválóbb kortárs művészek bevonásával. Az első számban volt egy körkérdés is, min dolgozik, ez volt a címe, és mindenféle alkotókat faggattak ebben a tárgykörben. Rió úgy került a szórásba, hogy a kérdezői feladatokat egyik csapattársa (futball, mi más?) jegyezte, és közvetlenül lapzárta előtt még nem volt meg a kvótája. „Te Rió, te is írsz valamit, ugye?” – kérdezte

egyszer, foghegyről, az öltözőben. „Ja, már vagy tíz éve” – felelte ő. „És hogy állsz?” Rió itt dühösen a levegőbe csapott, ezzel jelezve egyfelől, hogy sehogy, másfelől, hogy téma lezárva. Na, ebből lett a Playboyban, amit a Klári olvasott. Hogy szinte készen van, csak még a vége. Rió káromkodott egyet, amikor elolvasta, csak firkászokkal ne kezdjen az ember, és meg is mondta a Vonyolainak (így hívták az újságíró-csapattársat), hogy legközelebb akkor kap tőle labdát, ha visszavonul.

Rió hosszan gondolkodott, mit mondjon, aztán ezt kérdezte.

– És mit szól a férjed, hogy efféle léha dolgokat olvasol?

Klári rávágta:

– Nem kell egy férjnek mindent tudnia.

Rió felkapta a fejét: ez a történet érdekesebb, mint gondolta volna.

–Na és az Úristen? Ő hivatalból tud mindent. Neki mit mondasz, ha megkérdezi, miért olvasol efféle, hm, kevéssé szakrális újságokat.

Klárinak volt egy kis – egy csipetnyi – kacérság a hangjában.

– Ezt bízd rám, jó!